

VOŠ sociálně pedagogická a teologická Jabok

Seminární práce do předmětu Sociálně zaměřené biblické texty
Ježíšova podobenství
o zasetém semenu (Mk 4,26-29) a o hořčičném zrně (Mk 4,30-32)

Ladislav Heryán
4059

Praha, únor 2011

1. Úvod

Sociální práce má minimálně dva základní aspekty. Jednak je sociální službou se svými pravidly, metodami, cíli apod., ale jednak je také skutečností, zasahující osobnost sociálního pracovníka. Tento druhý moment je stejně důležitý jako první. Práce s biblickým textem a přemýšlení o jeho dosahu se jeví jako vhodný nástroj pro posílení identity sociálního pracovníka a inspirujících principů jeho práce.

1.1 Vymezení tématu

Ježíšova podobenství o zasetém semenu (Mk 4,26-29) a o hořčičném zrně (Mk 4,30-32) jsou dvě z podobenství o Božím království, vyprávěné ve čtvrté kapitole Markova evangelia. Jejich poselství se vhodným způsobem propůjčuje k interpretaci pohledu na svět jak z hlediska sociálního pracovníka tak z hlediska křesťanského i obecně lidského.

1.2 Cíl práce

Cílem práce je naučit se interpretovat biblický text za pomoci exegetických pravidel jeho výkladu, a to za současného použití příslušné literatury, a ve druhém kroku tyto poznatky umět aplikovat na dnešní dobu.

2. Text (Mk 4,26-32) a jeho vymezení

2.1 Text

26 *Dále řekl: "S královstvím Božím je to tak, jako když člověk vhodí semeno do země;*

27 *ať spí či bdí, v noci i ve dne, semeno vzchází a roste, on ani neví jak.*

28 *Země sama od sebe plodí nejprve stéblo, potom klas a nakonec zralé obilí v klasu.*

29 *A když úroda dozraje, hned hospodář pošle srp, protože nastala žeň."*

30 *Také řekl: "K čemu přirovnáme Boží království nebo jakým podobenstvím je znázorníme?"*

31 *Je jako hořčičné zrnko: Když je zaseto do země, je menší, než všechna semena na zemi;*

32 *ale když je zaseto, vzejde, přerůstá všechny byliny a vyhájí tak velké větve, že ptáci mohou hnízdit v jejich stínu."*

2.1 Vymezení textu

Veršem 4,25 je zakončen komentář výroku začínající ve verši 24; veršem 26 začíná další z podobenství obsažených ve čtvrté kapitole.

Vymezený text obsahuje dvě jasně ohraničená podobenství, protože veršem 33 začíná souhrnný komentář a uzavření řeči v podobenstvích.

3. Kontext

3.1 Vzdálený kontext

Text je součástí Markovy řeči v podobenstvích o Božím království, která je obsahem téměř celé čtvrté kapitoly. Poté, co je Ježíš představen (křest, základ jeho poselství Mk 1,15; učedníci, uzdravování...) a kdy rodina jej nakonec považuje za blázna (3,21) a zákoníci za posedlého (3,22n), Ježíš se solidarizuje s tím, kdo činí vůli Boží (3,34), s učedníky, evangelista uvádí jako první velký příklad toho, co vlastně Ježíš o Božím království učí, sérii podobenství; zároveň tak představuje jeho metodu výuky.

Podobenství čtvrté kapitoly jsou pak zakončena vyprávěním o utišení bouře, které chce dodat Ježíšovým slovům důvěryhodnost a autoritu.

Samotná podobenství učedníci nechápou (4,10n) a nakonec se bezradně ptají „Kdo to jen je?“ (4,41). Evangelium pak pokračuje dalším exorcismem (5,1-20), který chce ukázat Ježíšovu absolutní moc a dále potvrdit jeho učení o přicházejícím království.

3.2 Blízký kontext

Textu bezprostředně předchází Ježíšovo upozornění na to, co učedníci slyší a na způsob, jakým mají jeho slovům naslouchat (4,24-25). Proto je to, co bude následovat, důležité. Čtenář-posluchač má pozorně a velkoryse naslouchat Ježíšovým slovům o Božím království. Stejně tak je důležitý i závěrečný komentář k uvedeným podobenstvím (4,33-34), který po námi vymezeném textu následuje. Ježíš hovořil „tak, jak mohli rozumět“, přičemž nejlepší metodou jeho výkladu Božího království byla podobenství („bez podobenství k nim nemluvil“), která jim znovu a znovu vysvětloval („v soukromí svým učedníkům všechno vykládal“).

4. Struktura textu

Text je tvořen dvěma jasně od sebe oddělenými podobenstvími, zachycujícími různé aspekty Božího království:

(1) Semeno zaseté do země (vv.26-29)

(2) Hořčičné zrno (vv. 30-32)

Důležitým strukturálním prvkem jsou slova: „je to tak, jako když...“, „je jako...“.

5. Výklad textu¹

První podobenství je o zasetém semenu (4,26-29). Jedná se o proces důvěrně známý každému rolníkovi, resp. každému tehdy (a zřejmě i dnes) žijícímu člověku.

v. 26-28: Ježíš uvede obraz, který je velice prostý. Zaseté semeno roste samo (země sama od sebe plodí, řecky: *automatiké*, automaticky), nezávisle na rolníkovi. Roste jako dar, podobně jako největší věci v životě; můžeme je přijmout a využít, ale jsou založeny mimo nás a my jsme na nich závislí. Vztaženo na Boží království to znamená, že i „naděje nového života a nového věku je založena mimo nás a my s tím musíme umět počítat. Je zde námi nezaložená energie, která skrytým způsobem mění malé počátky ve zjevný a velký výsledek“². Království Boží však není něčím, co bude až na konci věků, nýbrž je silou, která působí již dnes.

v. 29: Jedná se o text modelovaný podle citátu z proroka Joele (4,13), odkazující k eschatologickému rozměru Ježíšových slov. Učedníci mají mít tento konec věků na zřeteli.³ Jejich devízou je to, že tato tajemství Ježíšových slov znají (viz 4,11n).

Druhé podobenství (4,30-31) chce představit kontrast velký růstu Božího království z nepatrného počátku.

v. 30: Jedná se o řečnickou otázku, která má posluchače naladit a upozornit na to, aby dávali pozor „co a jak slyší“ (srov. vv. 24-25).

v. 31-32: Ježíš klade důraz na rozdíl mezi počátkem a výsledkem, přičemž používá posluchačům dobře známé obrazy o stromu (Dan 4,8-9; Ez 17,23; 31,6). Mezi přítomností a budoucností je zvláštní proměna, podobně jako v případě zasetého zrna.⁴ Podobenství nechce

¹ Pro výklad textu byly použity tyto knihy: POKORNÝ, Petr. *Výklad evangelia podle Marka*, Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1974, s. 100-102; HORÁK, Jeroným. *Ježíš v evangeliu podle Marka*, Řím: Křesťanská akademie, 1986, s. 104-106.

² Pokorný, 100.

³ Srov. Horák, 105.

⁴ Srov. Pokorný, 102.

prezentovat triumf křesťanství; naopak, Ježíš hovoří k lidem poníženým a odvahu ztrácejícím, nesoucím na sobě bídu světa, kteří ovšem přijali Ježíšovo poznání.⁵ Takto se Království Boží dá vidět jen očima víry.

6. Shrnutí a aplikace

6.1 Shrnutí

Rozebrali jsme 2 obrazy o Ježíšově Božím království: (1) kontrast mezi zdánlivou nečinností a konečným výsledkem; (2) kontrast mezi zdánlivou nepatrností a konečným výsledkem. Pro jejich pochopení je důležitý kontext, zejména to, co je uvedeno ve v. 11 („vám je dáno znát tajemství...“) a ve v. 24 („dávejte pozor, co slyšíte“, a také „jak“). Obě podobnosti prezentují dynamiku Božího království přítomnou v životě učedníků nezávisle na nich, a zároveň odkazují na plnost jeho přítomnosti na konci časů. Oba tyto prvky mají v učednících probouzet optimismus a z této naděje plynoucí trpělivost. Zároveň je tak mají přivést k novému vnímání skutečnosti kolem nich.

6.2 Aplikace

Pokusím se nyní tyto skutečnosti aplikovat na svou zkušenost se sociální prací.

Pracuji v nízkoprahovém klubu Vrtule v Praze-Kobylisích. Naše klientela (cílová skupina 14-20 let) je zhruba z poloviny rómská. Rómové přicházejí i odcházejí téměř vždy ve skupině. Jednou jsem si hrál se skupinou asi 14-letých rómských klientů a povídal jsem si s nimi. Jeden z nich se jmenoval Milan, ale ostatní mu říkali „Tangáč“ a trochu si z něj stříleli. Důvod byl tento: Milanova maminka měla narozeniny. On jí chtěl udělat radost dárkem v podobě spodního prádla, chtěl jí darovat tanga. Ty ovšem musel jít ukrást do Tesca. Zřízenec, který kontroluje odcházející návštěvníky jej ovšem – poněkud kuriózním způsobem – chytil. Ostatní kluci, kteří tam byli s ním, se mu za to smáli. Smáli se mi i klubu, když mi celou historku líčili.

Věc můžeme hodnotit různě, např. ze tří z různých hledisek.

- 1) Z hlediska morálky: je to špatné a je to třeba odsoudit a Milanovi to říct.
- 2) Z hlediska Milana a ostatních jeho kamarádů: je hloupý, že se nechal chytit.
- 3) Z hlediska mého: je velice krásné, že syn chce udělat radost své mamince dárkem, ale jelikož nemá peníze, jde dárek ukrást.

Moje hledisko jako sociálního pracovníka je samozřejmě diskutabilní; ale záleží na tom, jak se na celou věc díváme. Já se na ni dívám takto: vedle negativních stránek celého příběhu je zde pohled „srdcem“ na „srdce“ Milana. Puberťák milující svou maminku, schopný pro ni riskovat, aby jí udělal radost.

Pokud bych se měl v přístupu ke klientovi inspirovat shora vyloženým úryvkem evangelia, domnívám se, že Ježíš učedníky vedl k tomu, aby se na věci kolem dívali srdcem. Aby zkrátka viděli za běžně vnímanými skutečnostmi skutečnosti vyšší, „tajemství království Božího“, a aby si uvědomovali, „co a jak“ slyší a vidí.

Slyšení a vidění, má-li být „srdcem“, se zcela jistě na prvním místě vyznačuje velkorysostí. Jen srdce může vidět za prosté „má dáti – dal“. Takto vnímaná skutečnost v první řadě na činu rómského chlapce nevnímá jeho negativní konotaci, nýbrž právě to, co je za ní – tedy úžasný fakt lásky syna k mamince a ochota pro ni něco riskovat, aby jí udělal radost.

Toto velkorysé vnímání skutečnosti kolem nás u sociálního pracovníka předpokládá velkorysý pohled dopředu. Kolem nás se dějí úžasně věci, jde jen o to je vnímat. Domnívám se, že právě takový pohled na svět kolem by měl sociální pracovník mít. Zároveň si myslím,

⁵ Srov. Horák, 106.

že evangelium se svým poselstvím o Božím království pracovníka může motivovat k tomu, aby ve svém velkorysém hodnocení světa kolem a klientů v něm dovedl vytrvat.

7. Závěr

Domnívám se, že jsem cíl práce splnil, a že téma bylo vymezeno dobře. Ukázal jsem, jak lze vykládat evangelní text a jak lze jeho poselství využít k posílení identity sociálního pracovníka a k přístupu k hodnocení klienta.

V úvodu jsem napsal, že se poselství zvolených podobností vhodným způsobem propůjčuje k interpretaci pohledu na svět jak z hlediska sociálního pracovníka tak z hlediska křesťanského i obecně lidského.

Z hlediska sociálního pracovníka je důležitý jeho přístup ke klientovi. Evangelium zde ukazuje, že tento přístup má být velkorysý a od srdce. Domnívám se, že se s tímto principem může vedle sociálního pracovníka ztotožnit jakýkoli křesťan i nekřesťan.

Použitá literatura

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2001.

HORÁK, Jeroným. *Ježíš v evangeliu podle Marka*, Řím: Křesťanská akademie, 1986.

POKORNÝ, Petr. *Výklad evangelia podle Marka*, Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1974.